

ESPAI D'OPINIONS

Nº194
Juliol 2012

Rafel Borràs Ensenyat

Coordinador de programes

Fundació Gadeso

REFORMA LABORAL I NOVA PRECARIETAT LABORAL I POLÍTICA (2)

I.- El dissabte 7 de juliol de 2012, el BOE publicà la Llei 3/2012, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral. Era el final del tràmit parlamentari del RDL de Reforma Laboral que el Govern de Mariano Rajoy imposà, amb la complicitat de la dreta política i econòmica més neoliberal, a la societat espanyola. Una imposició que, cal recordar-ho, acabava amb la cultura de reformar el Dret Laboral espanyol des de pràctiques -algunes d'èxit i d'altres de fracàs- de diàleg social. No hi podia haver acord social perquè la Reforma Laboral del PP no pretén solucionar cap hipotètic desajustament que pugui tenir el mercat laboral del Regne d'Espanya. Els objectius són uns altres: Una devaluació interna (amb una rebaixa del 20 – 25% del nivell de vida) i disciplinar el factor treball (amb un retall de la capacitat d'intervenció dels sindicats en general i en els centres de treball en particular).

II.- El tràmit parlamentari ha servit, únicament, per escenificar el menyspreu de la majoria pro reforma laboral (bàsicament PP – CiU) a les massives manifestacions ciutadanes, a la vaga general del 29 de març, a la crítica de la immensa majoria dels professionals del Dret Laboral, de la Magistratura, de la Inspecció de Treball o de la acadèmia. Els continguts del decret llei inicial (vegeu a aquesta mateixa web l'article titulat "Una Perillosa Reforma Laboral" http://www.gadeso.org/sesiones/gadeso/web/opinion/136_ca.pdf), no han variat en allò que forma part del nucli dur de la revolució conservadora de les normes (des)reguladores del mercat laboral. Únicament s'han maquillat algunes bestieses com la de l'acomiadament per absències al treball justificades però intermitents. Ara la llei diu que no es computaran, per aquest acomiadament procedent, les absències motivades per un tractament mèdic de càncer o d'infermetat greu.

Hi ha d'altres temes, com és el cas de l'anomenada "ultraactivitat" dels convenis col·lectius que, del debat parlamentari, surten endurits pels més dèbils en la relació capital - treball. El RDL establia un termini de dos anys, durant el qual es manté en vigor lo substancial del conveni, mentre es renegocia de bell

nou, una vegada que aquest ha acabat la seva vigència pactada. Ara s'ha reduït aquest termini a un any. Cal recordar que abans de la Reforma Laboral del PP aquesta ultraactivitat era indefinida.

Tanmateix , repeteixo que no hi ha hagut canvis en l'orientació d'una norma que és part d'una estratègia ideològica conservadora, majoritària ara mateix a Europa. Amb l'esquerra triomfant a França ja no és pot dir que aquesta estratègia sigui hegemònica, però si hem de convenir que és encara molt majoritària. De quina estratègia parlo? En permetreu emprar les paraules de J. Rodríguez i A. Sanabria a EconoNuestra (localitzable aquí http://econonuestra.org/index.php?option=com_content&view=article&id=301:la-economia-espanola-en-el-circulo-infernal-icomo-hemos-llegado-aqui-y-que-nos-espera&catid=46:analisys&Itemid=73) per definir-la: *“Las elites europeas han visto en la crisis una oportunidad para mejorar aún más la posición de preeminencia del capital financiero en los últimos treinta años. Para ello tratarán de incrementar la tasa de rentabilidad del capital en Europa a corto plazo utilizando dos mecanismos: 1) la reducción de los salarios directos (con reformas laborales), indirectos (gasto social) y; 2) ampliación de los espacios de ganancia y valorización del capital a través de privatizaciones de todo tipo.”*

III.- La nova norma laboral és d'aplicació des de mitjans de febrer (el RDL es publicà al BOE del 11.02.2012) i, tot i haver tingut un recorregut temporal encara breu, ja es poden avançar alguns resultat: La temporalitat laboral no ha baixat i l'atur tampoc. A les properes hores es publicarà la EPA del segon trimestre de 2012 que amb tota seguretat corroborarà aquestes tendències. Però la Ministra de *Empleo* té raó quan afirma que els resultats s'han d'esperar a mig termini. Segur que la corba de costos laborals va baixant poc a poc; segur que la conciliació de la vida laboral amb la personal es veu més dificultada, lentament però amb estralls irreversibles; segur que les noves contractacions incorporen una considerable minva de drets socials, laborals i salarials; però , és clar, serà un canvi lent cap a una nova precarietat laboral. Canvi lent perquè, sense polítiques d'incentivació de l'economia productiva i elements de canvi del model de producció no hi ha manera de fer revifar el mercat laboral. Dit d'una altra manera: només amb austeritat no hi ha contractacions.

I nova precarietat, perquè a la temporalitat, a la desregularització de les condicions laborals (organització dels temps de treball, polivalència funcional i mobilitat geogràfica), l'abaratiment de l'acomiadament i la incertesa de la quantia del salari, se li ha de sumar un reforçat incentiu legal a la discrecionalitat (i perquè no arbitrietat) empresarial.

En qualsevol cas ja hi ha alguns resultats contrastats del conjunt del Regne d'Espanya, que ens indiquen per a on van les coses: Des de l'entrada en vigor de la Reforma Laboral els Expedient de Regulació d'Ocupació (ERO) executats sense pacte s'han multiplicat per sis en relació al mateix període de l'any anterior. Una altra dada molt significativa és que el nombre de treballadors i treballadores afectats per EROs s'ha incrementat un 53,2% en aquests mesos de vida de la Reforma Laboral. Òbviament la “barra lliure” per justificar un ERO per causes econòmiques (disminució de vendes, entre les noves possibilitats)

ha fet que aquesta forma d'eliminar o alleugerar plantilles a baix cost hagi augmentat un 102,7% .

És a dir, hom pot afirmar que ha començat el procés de rebaixa del que Dani Rodrik anomena estàndards laborals. Per cert Rodrik, al seu llibre *“La paradoja de la globalización”*, fa una reflexió entorn a les interferències de la globalització en les opcions democràtiques, molt escaient per entendre la filosofia de la Reforma Laboral del PP. Parlant de la desdemocratització de les normes laborals ens recorda que *“Desde el punto de vista liberal clásico la mayoría de estas regulaciones tiene poco sentido. Interfieren con el derecho del individuo a firmar los contratos de su elección. Si estás dispuesto a trabajar setenta horas a la semana por debajo del salario mínimo, en condiciones inseguras, y a permitir al empleador que te despida cuando quiera, ¿por qué tendría el Estado que evitar que aceptes estas condiciones?”* Tal vegada, idò, més que de nova precarietat laboral, hauria de parlar de l'ansiada precarietat total.

IV.- La Reforma Laboral del PP s'ha d'emmarcar en la primera fase d'aquest escàs primer mig any de legislatura de Rajoy. Els primers mesos del govern de la dreta *turboliberal* foren els de l'aplicació del “programa ocult” amb el que -a més d'aprofitar la crisi per, sense cap sedàs democràtic (un programa electoral votat o un referèndum), imposar l' ideari màxim del PP- es pretenia la monumental imbecilitat de voler “restaurar la confiança dels mercats”. A aquesta “lògica” obeeixen les primeres retallades en sanitat, educació, serveis socials, drets laborals, etc. Una nècia idea ja que els “mercats” ni tenen ni deixen de tenir confiança, el que tenen són interessos i el que exigeixen és que hi hagi condicions macroeconòmiques que facin versemblant que les seves inversions i préstecs tinguin suculentos rèdits. Això només s'ha fet realitat en escenaris econòmics amb creixement econòmic i mai a base de mesures d'austeritat depressiva.

Per contra, el radical paquet de mesures d'austeritat fiscal aprovat el 13 de juliol (apujada de l'IVA, retallada de les prestacions d'atur, voladura del sistema d'atenció a la dependència, nova retallada a les nòmines dels empleats públics, etc.), cal contextualitzar-lo en la segona fase d'aquest primer semestre del Govern Rajoy. Aquest nou escenari, tot i ser continuista amb l'anterior, al meu parer té un component essencial que el diferencia: La desastrosa gestió de l'affaire Bankia provoca un precipitat rescat de bona part del sistema financer espanyol amb condicionants sobre el conjunt de l'economia. Rajoy assumí, davant el Plenari del Congrés dels Diputats, la no-sobirania per prendre decisions. Per justificar el major espoli de drets socials i capacitat adquisitiva de les classes mitjanes i baixes plasmat en el RDL 20/2012 de 13 de juliol, el president del govern digué: *“ No disponemos de más ley ni de más criterio que el que la necesidad nos impone. Hacemos lo que no nos queda más remedio que hacer, tanto si nos gusta como si no”*. I *“Los españoles hemos llegado a un punto en que no podemos elegir entre quedarnos como estamos o hacer sacrificios. No tenemos esta libertad. Las circunstancias no son tan generosas”*. Per tant és evident que, per molta majoria parlamentaria absoluta, el Govern de Rajoy ha entrat en una molt considerable precarietat política: Mana però no governa.

V.- Nova precarietat laboral i política que obren, al meu parer, nous escenaris socials i polítics. Els grans damnificats de la crisi han estat, fins ara, els més vulnerables, els més pobres i els més precaris; però cada cop afecta a sectors més importants de les classes mitjanes i més il·lustrades. Aquesta gran majoria de la població comença a percebre –tingui o no tingui sentit de pertinença a aquesta classe mitjana- que les retallades no només els obliguen a reduir transitòriament la seva capacitat de consum dintre d'un estat benestant, sinó que pot suposar un autèntic canvi estructural d'estatus personal i familiar a la baixa. L'apujada d'impostos amb nul·la progressivitat, com és el cas de l'IVA, fa que augmenti la percepció molt gran de desproporcionalitat en el repartiment dels sacrificis. El paquet de mesures d'austeritat fiscal de juliol de 2012 accelera la presa de consciència i dona sentit de pertinència a més gent al grup de damnificats per les mesures del Govern. Aquest procés d'ampliació del col·lectiu subjecte de mobilitzar-se contra l'estafa democràtica i l'injusta política aplicada pel gabinet de Rajoy, ja es donava, però més lentament, amb els afectats per la Reforma Laboral.

Per això les mobilitzacions socials són, cada cop, més massives i transversals. Però no basta. S'ha de sumar més població a les demostracions democràtiques de sortir al carrer i els sindicats hauran de repensar –i fer-ho aviat- el seu rol en el sí de l'empresa. En qualsevol cas, és imprescindible assumir que només pot millorar aquesta realitat si la societat no s'atemoreix i exerceix el dret democràtic a no tenir por. Per no atemorir-se s'ha de percebre que hi ha alternatives per fer coses distintes i d'una altra manera. Proposar-se fer el mateix però amb millors formes i més ben fet, el que aconsegueix és sumar al temor el desconcert.